

De wethouder

Tekst en foto's Harry Perrée

Een reeks interviews in *De Begraafplaats: De wethouder*. Want dat is de man of vrouw die het voor het zeggen heeft op de gemeentelijke begraafplaats. Mits de gemeenteraad meewerkt natuurlijk. De begraafplaats is meestal maar een klein onderdeel van een veel grotere portefeuille, hoe belangrijk vinden wethouders dit deel van hun taak?

Begraven is voor Breda geen kerntaak

Dat Breda geen gemeentelijke begraafplaatsen had, verbaasde wethouder Bernie van den Berg bij zijn aantreden. Maar nu de gemeente er drie heeft, laat hij er twee sluiten en verkoopt hij de derde. Straks heeft Breda opnieuw geen actieve gemeentelijk begraafplaats. Rara, hoe zit dat?

Toen bij de gemeentelijke herindeling in 1997 de gemeente Nieuw-Ginneken opging in de gemeente Breda, kreeg deze drie begraafplaatsen in de schoot geworpen. Twee begraafplaatsen heeft ze nu met terugwerkende kracht gesloten; die in Bavel per 18 juni 2011, die in Ulvenhout per 10 januari 2008. Begraafplaats Lichtenberg in Bavel staat in de etalage. Als verkopen lukt heeft Breda, net als voorafgaand aan de gemeentelijke herindeling, geen enkele actieve gemeentelijke begraafplaats. Wethouder Bernie van den Berg, sinds mei 2014 de wethouder die begraafplaatsen in zijn portefeuille heeft, geeft tekst en uitleg.

Verplichting

Waar bijna elke gemeente een gemeentelijke begraafplaats heeft, bezat Breda (1.562 sterfgevallen in 2014) voor 1997 geen begraafplaatsen. "Ik moet zeggen dat ik me daar ook over verbaasd heb," zegt Van den Berg aan de grote vergadertafel in zijn werkkamer in het stadhuis van Breda. Daaraan zit ook projectleider privatisering Gerard van Veggel, die tijdens het interview regelmatig bijspringt. Zoals nu: "Ik heb geen stukken kunnen terugvinden waaruit blijkt dat we eerder wel eigenaar zijn geweest. Het zou kunnen, heel lang geleden." "Er is," vertelt de wethouder, "een hele

tijd geleden onderzoek gedaan naar het twintigtal begraafplaatsen binnen de gemeentegrenzen en hoe de huidige situatie historisch ontstaan is. Uiteindelijk is dat een keer de kant opgegaan dat je als gemeente niks meer hebt en hebben we een afspraak gemaakt met Zuylen (stichting die de meeste begraafplaatsen en het crematorium in Breda exploiteert, HP), want je moet natuurlijk wel nog steeds aan je verplichting voldoen om te kunnen begraven." Overledenen zonder nabestaanden, waarvoor de gemeente de begrafenis moet verzorgen, worden op de grootste begraafplaats, ook Zuylen geheten, begraven. Het contract voor de teraardebestelling van deze groep wordt periodiek aanbesteed. Met Zuylen heeft de gemeente verder geen bemoeienis. "De gemeente heeft geen eigen begraafplaatsen meer, behalve de twee die nu echt definitief gesloten zijn. Wij beheren zelf geen in gebruik zijnde begraafplaatsen meer. Oh sorry," verbetert de wethouder zichzelf, "Lichtenberg, ja. Dat is de laatste die we nog willen privatiseren."

Waarom wilt u die privatiseren?

"Omdat dit de enige is die we nog in beheer hebben. Zoiets kan beter door een professionele partij beheerd worden dan door ons. Mijn expertisegebied ligt niet op het gebied van begraafplaatsen." Van

Veggel vult aan: "Begraven is geen kerntaak die in de gemeentewet staat. Alleen voor het verzorgen van de begrafenis van mensen die geen nabestaanden hebben, is er een wettelijke verplichting."

Waarom zijn de begraafplaatsen in Ulvenhout en Bavel met terugwerkende kracht gesloten?

Van den Berg: "Omdat ze vol lagen. Een aantal jaren geleden is geprobeerd de drie begraafplaatsen tegelijk op de markt te zetten. Dat is niet gelukt; met die twee historische dorpsbegraafplaatsen kon men niet veel, behalve keurig onderhouden. Daar ziet een private partij niet zoveel brood in. We hebben toen geprobeerd om met de parochies en het kerkbestuur alle archieven boven tafel te krijgen: welke rechten zitten er nog op? Dan moet je enig moment pakken om te zeggen: nu gaan ze dicht. In Bavel heeft de laatste begraving plaatsgevonden in januari 2008 en in Ulvenhout in juni 2011. Over twintig jaar kun je kijken wat je ermee gaat doen en bij wijze van spreken graven ruimen."

Zijn er geen graven waar eeuwigdurende rust op zit?

"Die hebben wij niet kunnen vinden," antwoordt Van Veggel. "In kerkelijke en gemeentelijke archieven is niets gevonden."

“Ik wil begraven worden onder een prachtige boom”

Sinds zijn beëdiging als wethouder op 15 mei 2014 heeft Bernie van den Berg begraafplaatsen in zijn portefeuille. “Die vallen onder het beheer van de openbare ruimte. Het is niet dat ik daar bewust voor gekozen heb.”

Wanneer was u voor het laatst als wethouder op een begraafplaats in uw gemeente?

“Als wethouder kom ik daar niet zo vaak. Als bewoner van Bavel, waar een van de historische begraafplaatsen is in de regio Breda, kom ik daar regelmatig. Omdat die midden in het dorp, naast de bakker en de slager ligt, en omdat ik het vanuit menselijk oogpunt interessant vind om over een begraafplaats te lopen.”

Wanneer was u daar dan?

“Vorige week. Als het lekker weer is en ik ga toch met de kinderen naar buiten, gaan we het dorp in en doen we meteen een boodschap. Het was eigenlijk ook wel naar aanleiding van het sluiten van twee begraafplaatsen. In Bavel heb je een aantal unieke houten kruizen als grafmonument.”

Dan was u daar toch een beetje als wethouder.

“Mwah, ja. Als je wethouder bent, loop je eigenlijk nooit meer als burger door de stad.”

U keek naar de monumentale waarde.

“Ja, vanuit mijn portefeuille beheer. Maar die elementen, de houten kruizen, zitten veel meer in het cultuurhistorisch erfgoed. Dus toen heb ik met de wethouder cultuur overlegd. Eén van de dingen die jammer zijn, is dat die houten kruizen daar maar een beetje liggen te liggen en een versnelde achteruitgang vertonen. Dus hebben we gekeken of we dat op een of andere manier kunnen redden voor het cultureel erfgoed.”

Zijn er wel eens mensen die zich melden met klachten of opmerkingen over de begraafplaatsen?

Van den Berg, stellig: “Nee. Het enige wat ik wel krijg, zijn verzoeken tot uitstrooiing in de openbare ruimte. Mensen willen zich laten uitstrooien op stukken openbaar groen. Daar proberen we maximaal in te faciliteren, maar er zijn ook bepaalde gebieden waarvan je zegt: dat hebben we toch liever niet.”

U bedoelt in een bos of openbaar plantsoen?

“Verzint u het maar...”

Zo van ‘Ik laat hier altijd de hond uit, mag ik hier straks uitgestrooid worden?’

“Ja, of bijvoorbeeld het Valkenbergpark. Dat is een heel gerenommeerd familiepark midden in het stadscentrum. Daar komen ook verzoeken voor binnen.”

Wilt u zelf begraven worden?

“Ik wil begraven worden, ja, hier in Bavel, onder een prachtige boom op de begraafplaats. Ik kom niet uit Bavel, maar ik woon er al twintig jaar. Ik vind het altijd wel een mooi plekje.” Op een begraafplaats liggen waarvoor nabestaanden ver moeten rijden, dat zou de wethouder niet handig vinden. “Maar als je toch boodschappen moet doen bij de slager en vijftig meter verderop lig je: dat is praktischer in het onderhoud en zo vormt de dood min of meer een onlosmakelijk deel van het leven.”

Er wordt gezegd dat er eeuwigdurende rechten zouden zijn. Uit archieven is gebleken dat die mogelijkheid misschien heeft bestaan in het verleden. Maar die stukken zijn niet te koppelen aan de aanwezige graven. In de laatste herziening, in 1968, waren er alleen nog maar tienjarige uitgiftes.”

Lopen er nog procedures?

Van Veggel neemt een ruime aanloop naar het antwoord. Het kerkbestuur ver-

kocht in 1979 de begraafplaats in Bavel en in 1984 de begraafplaats in Ulvenhout aan de toenmalige gemeente Nieuw-Ginneken. Afspraak was dat de begraafplaatsen “in principe vol waren en dat alleen nog de mensen die reserveringen hadden op kosten van de gemeente begraven moesten worden.” Die reserveringen zijn inmiddels ingelost. “Wij hebben er wat jaartjes overheen laten gaan omdat niemand het zeker wist, maar inmiddels kan er niemand meer in leven zijn en

weten we zeker dat er geen nabestaanden kunnen zijn die nog rechten hebben op begraven.”

Pastoor

Dan komt hij op de procedure. De Wet op de lijkbezorging maakt het mogelijk bij de provincie beroep aan te tekenen tegen het besluit om te sluiten. Dat is vier keer gebeurd, drie zijn inmiddels ingetrokken. Het beroep van het kerkbestuur van Bavel

Oud en nieuw op begraafplaats Lichtenberg in Bavel

staat nog open. "Achtien jaar geleden hebben wij een uitzondering gemaakt op eerdere afspraken en toestemming gegeven een pastoor te begraven. Het kerkbestuur is van mening dat Breda voor dat graf eeuwigdurend recht heeft gegeven, terwijl daar twintig jaar op gegeven is. Wij proberen dat, zoals we dat met andere beroepszaken ook gedaan hebben, minnelijk op te lossen."

Zijn er dan plannen voor die begraafplaats?

Van den Berg: "Ik kan me voorstellen dat je daar over twintig jaar iets mee wil. Als je kijkt waar die begraafplaatsen liggen, historisch gebonden plekken in zo'n dorp. Er zijn nog steeds mensen die begraven willen worden, dat de as wordt uitgestrooid, of het geeft dat stukje zingeving waar iedereen naar op zoek is. Ik kan me voorstellen dat mensen zeggen: ik wil wel hier onder die prachtige boom liggen, midden in het dorp."

U bedoelt dat er plek wordt gemaakt voor nieuwe doden?

"Ja." Van Veggel: "Het uiterlijk van een begraafplaats wordt bepaald door de grafstenen die er liggen en grafstenen zijn de verantwoordelijkheid van de nabestaanden. Als nabestaanden ophouden te bestaan blijft het onderhoud achterwege. Behalve voor de monumenten waarvoor een status is, is daarvoor niemand verantwoordelijk, anders dan door natrekking. Je wil op enig moment kunnen zorgen dat de begraafplaats er verzorgd uitziet met niet alleen maar half afgebroken grafstenen."

Ik begrijp dat er een jaarlijks tekort van 50.000 euro is op de exploitatie.

Van den Berg: "Nee, dat is niet zo. Ik weet niet hoe u daar aan komt. Wij beheren de zaak budgetneutraal."

In het voorstel van B&W van 6 januari jl. om de twee oude begraafplaatsen te sluiten en de Lichtenberg te privatiseren staat: 'In de tweede Bestuursrapportage 2013 werd wederom een jaarlijks tekort voorzien.' Dat moet je, meent de wethouder, niet zien als een boekhoudkundige aangelegenheid. Een geplande bezuiniging op het begraafplaatsonderhoud werd niet gehaald omdat het groenbedrijf het beheer niet naar tevredenheid deed en de gemeente het vervolgens zelf ging doen, wat duurder was dan voorzien.

Begraafplaatsen kosten geld. Als de inkomsten uit de begraafplaats onvoldoende zijn om de onkosten te dekken, dan heb je een tekort.

Van Veggel: "Klopt, en dat is jaren het geval geweest. Afgelopen twee jaar zijn we, ook in het kader van de privatisering, aan het zorgen dat dat niet meer het geval is en speelden we bijna quitte. Alleen zijn de kosten voor de privatisering daarbij gekomen. Maar die zijn eenmalig."

Hoe speel je quitte als je eerst 50.000 euro tekort hebt?

Van Veggel: "Effectiever en efficiënter werken en het op de markt zetten op een juiste manier. Dat eerder de uitgaven hoger waren dan de inkomsten had vooral te maken met de manier waarop aanbesteed werd en de manier waarop voor

inkomsten gezorgd werd. Dat is afgelopen jaren verbeterd."

Hebben zich al belangstellenden gemeld voor Lichtenberg (2.344 graven, waarvan 1.712 in gebruik)?

"Wij hebben deze maand al onze contacten in de begrafeniswereld aangeschreven en wachten nu af. Toen we ze eerder alle drie te koop hadden, hebben zich belangstellenden gemeld. Dat is toen niet gelukt. Wij verwachten dat het, nu we alleen Lichtenberg te koop zetten, met alle verbetermaatregelen, wel lukt."

Je kunt er geen crematorium bouwen?

Van den Berg: "Dat is niet voorzien en ook niet aan de orde."

Privatiseren van begraafplaatsen kan in gemeenten veel beroering teweegbrengen. Hoe was dat hier?

"Toen we overgingen tot sluiting zijn we heel intensief en netjes en omzichtig met nabestaanden, parochie en kerkbesturen omgegaan."

Is er in de raad discussie geweest?

"Nee. De discussie richt zich veel meer op wel of niet kerntaken en financiële gronden dan op ethische gronden. Dat komt misschien hard over, maar wij hebben hier geen ChristenUnie of SGP in de raad zitten."

Wat moet dat opbrengen, zo'n begraafplaats?

"Daar hebben we gedachten over, want we hebben 'm laten taxeren, maar ik neem aan dat u snapt dat we dat nog niet naar buiten brengen." ■